

Volja Hapeyeva

Króni-kása*

HAGYMA, avagy a nemszeretem Etikája

Ha egy ételben hagyma van, biztosan észreveszed. Ízének elnyomó jellege felháborít; ezért, hogy a címkéken vagy az étlapokon először mindig azt nézem, van-e benne hagyma. Sok nyelven megtanultam ezt a szót (zwibeln, 洋葱 /yángcōng/, svogūnas, sīpoli, сонгино, matlók, unnish, soğanlar, crni luk, løg, vöröshagyma, кромид, onion, cebolla), mert isten ments, hogy valami hagymásat vegyek.¹

Vajon megérdemli-e a hagyma ezt a büntetést, hogy nem lehet jelen a tányéromon? Szabad-e bíraskodnom? Ha igen, honnan van rá jogom?

A hagyma ízének kötelező mivolta nonszensz. De a döntésem, miszerint nem fogyasztok hagymát, vajon felszabadítja a különböző saláták egyéb résztvevőit eme hagyma-diktátum alól, biztosítva számukra a saját ízhez való jogot?

Hogy nem vagyok hajlandó hagymás ételeket enni, pontosan úgy viselkedem, mint a tanár, aki egyetlen huligán miatt az egész osztályt bünteti, mintha a többiek is rosszul viselkedtek volna, a bűnük pedig az, hogy szó nélkül lehetővé tették, hogy ő (a hagyma) velük együtt legyen, hogy „magukévá tették” az ő hangulatát, alávetették magukat az íze befolyásának. A saláta kollektív lény, mindazokból áll össze, akik részt vesznek benne; ez a létezés más formája, nem olyan, mint külön-külön a paradicsomé, uborkáé, fejes salátáé s a többi. Éppen ez jogosít fel rá, hogy vád alá helyezzem a salátát, ezt a sajátos „nemzetséget”, hiszen minden képviselője osztozik a hagyma jelenlétéért viselt felelősségen. Ezzel szemben soha nem fogom vádolni az uborkát vagy a retket mint egyedeket, mint különálló lényeket.

Az én hagyma-etikám abban nyer kifejezést, hogy látni tudom benne a szépséget, sőt meg tudom pucolni és fel tudom aprítani mások számára. Még ennél is tovább megyek: szeretem az ujjaim szagát hagymapucolás után. Az etika ment meg a gyűlölettől, hiszen ez a 'nemszeretem' csupán saját preferenciáimat fejezi ki.

KÉS-VILLA

Egyszer régen a késről, a villáról és rólad írtam a jegyzetfüzetembe. Idén ellop-ták a tengerparton a hátizsákomat, benne volt a jegyzetfüzet. Most itt fekszem a szállodában, mellettem nagy kupac jegyzet, visszaemlékezés, hátamon hordott csigaház, ami nem hagy elaludnom, mert akárhogy forgolódom, iszonyú kényelmetlen. Mint a tömegközlekedésben: nem ül mellém senki, még akkor

¹ Részletek a Króni-kása c. könyvből

sem, ha zsúfolt a troli, mellettem pedig ott egy üres hely. Nem merészkednek oda. Ilyenkor arra gondolok, biztosan már ül mellettem valaki, vagy hogy ezek az én emlékeim, amelyek nem a hátamra ragadtak, mint egy normális csigánál, hanem az oldalamba – az emberek pedig megérik ezt, és nem ülnek oda. Foglalt. Én a saját emlékeimmel vagyok elfoglalva, gondosan őrzöm és védem ezeket (jó muzeológus lett volna belőlem), nap mint nap áttörölgetem őket gondolataim nedves szivacsával, kezembe veszem, ajkamhoz emelem, de egyiket sem csókolom meg.

Most került sor az ellopott jegyzetfüzetben volt emlékre. Egyszer azt mondtad, az üres tányérra a kést élével a villa felé kell letenni; ez valahogy megmaradt bennem. És egyszer, egy német városban, a reggelinél följegyeztem, hogy ha majd nem leszel, a kést pontosan úgy fogom a villa mellé tenni a tányérra, ahogy mondtad, ilyenkor mindig eszembe fogsz jutni. Akkor úgy gondoltam, hogy együtt fogunk megöregedni, hogy te előbb halsz majd meg, mint én (a férfiak életkor-statisztikája nem nagyon vigasztaló), de hiba csúszott be valahol, már nem vagyunk együtt, viszont a kés-dolgot nem felejtem soha.

Bárász Péter fordításai

h a l l g a t á s
 szoba ahová beültetnek és nem kérdik kényelmes-e
 h a l l g a t á s
 hatalmi határok kijelölése és gondos őrizete
 h a l l g a t á s
 betegek, gyermekek és bolondok stratégiája
 h a l l g a t á s
 a végtelenségig elnyújtott kivégzés
 h a l l g a t á s
 az élők sorából mindenkit eltöröl
 h a l l g a t á s
 árulás pokoli üres
 h a l l g a t á s
 a költő számára
 akár hívőnek a kiátkozás
 h a l l g a t á s
 nem játszom a te szabályaid szerint
 választva nyelvet

nézem az ibolyát
 egyezik-e a színe
 az orgonáéval mely valaha a ház előtt virágzott
 a kézikönyv csak bonyolítja a dolgot
 hozzáadva levendulát és fuksziát
 ebben a virágos egyvelegben
 fordítom versedet
 minden ami történik velünk – csupa szó
 minden ami vagyunk egymásnak – csupa vers
 és míg írom e sort repülöm kiereszti futóművét
 te pedig barátném most a parkban sétálsz
 szobáinkban az asztalon nyitott jegyzetömbök
 narancsszínű és fekete
 éreznek bennünket, érzik testünket színeinket
 szomorúak és szárazak
 mint beszédeink, mióta azt mondtad nekem
 hogy csak barátom lenni nem akarsz

a szomszéd erkélyen
egy vagy két emelettel följebb
egy kéz metronómja
inti a cigaretta ritmusát
a nyár üres lesz és kétértelmű
mint a beszélgetések
melyekre szívesen
rávágnám az ajtót
de szófogadón ülök
engedélyezem nektek
saját kínzásomat
oltalmat könyvekben vagy a vécén keresek
mert ha elmegyek
már ezek sem lesznek barátaim többé
gyűlölöm magam e gondolatokért
szeretnék erős lenni
az a kéz ne diktálja nekem a ritmust
inkább dobna már ki az ablakon
olyan gyorsan repülnék
ami testem
nem pedig lelkem súlyától függ
mert utóbbiról semmit sem mondhatok
nem tudom milyen anyagból van
cérna vagy fólia
esetleg olaj
bár manapság minden műanyag
a legkönnyebb lélek biztosan porból van
fűrészporból, tehát jobb nem vízbe ugrani – túl sokáig kell várni
inkább elesni egész testtel és elaludni
a biztonságos földön

ahol ma hull a hó
ott nem leszek
ahol a hallgatás a vallomás kísérlete
ott mások terveit nem érted meg
bámulhatod magad az ablaküvegben
rövid frizurát képzelve
hosszú hajad helyébe
de nem mégy az ollóért

hát így megyek oda ahol a hó születik
nap mint nap
elfedve a lét tökéletlenségét
humanista ez a hó
senkinek semmit nem ígért
csak megvolt
megszületett és megtért

bármit behinthesett volna ez a hó
a krími vagy örményföldi
kényszer súlyának leple
és épp olyan hirtelen olvadna el
a zord hideg stafétáját átadva
hogy majd rácsodálkozzon miért olyan hideg a kezem és
a talpam
hogy ujjaimba próbáljon életet lehelni
még ha nincs is értelme
én és a hó órákat töltünk majd az ágyban
képtelenek leszünk bevallani
mennyire magányosak vagyunk

ma már nem illik hinni a karácsonyi csodában
 nem azért mert felnőttem
 hanem mert minden csoda mögött sok munka van
 szégyen azt kívánni hogy bárki bármit tegyen érted
 csak azért mert csodára vágysz
 hát idén úgy döntöttem nem lesz csoda
 és nem is volt
 bár valahol valakik talán egymásra találtak
 mások kipihenték magukat a szabadnapon
 hazatért a rabszolga szeretni mikor már nincs kit
 nem mentenek meg az üdvözlőlapok
 még ha mustártapaszként borítják is a lelked
 a test nem érti miért nem ölelik többé
 hogyan magyarázod el neki?
 én elvesztem
 ő zokog
 nem érti hogy tudtak a szavak
 elválasztani tőled

nyomom a home billentyűt mint egy mániákus
 mégse talállok haza

Ha sokáig ülsz a szíveden
 elzsibbad mint a kezed a lábad
 ha elfeküdted álmodban

a súlytalanság fölemel
 tágra nyitott térben repülsz
 pedig landolni szeretnél
 egy bizonyos ország
 lakás
 test
 körvonalai közt

de a bizalom ejtőernyőjét
 nem gyártják többé
 hogy megpróbálj varrni egyet – se időd se kedved
 talán egyszer véget ér a kozmosz
 és fönnakadsz a mennyezeten

Bárász Péter fordításait megverselte: Végh Attila